

Скляр Ю.Л.,

к.б.н., доцент, завідувач кафедри геодезії та землеустрою

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Шумкова В.І.,

магістрант з екології

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах процес успішного функціонування та економічного розвитку аграрних підприємств значно залежить від рівня їх екологічної безпеки, який має достатньо високий вплив на загальнодержавний стан продовольчої та екологічної безпеки України.

Екологічна безпека, традиційно, розглядається як елемент економічної безпеки аграрних підприємств, яка, у свою чергу, є системою основних (організаційно-управлінська, фінансова, кадрова, техніко-технологічна, правова, інформаційна, екологічна, силова, інвестиційна, ринкова та інтерфейсна безпеки) та забезпечуючих (страхова безпека) складових, які шляхом безпосередньої, комплексної та постійної взаємодії між собою забезпечують такий стан, при якому підприємство ефективно використовує наявні власні, залучені та позичені ресурси, покращуючи при цьому існуючий економічний потенціал, має значні конкурентні переваги на існуючих ринках та має можливості покращити свої ринкові відносини, запроваджує заходи із покращення стану виробництва, що у майбутньому захистить його від впливу негативних внутрішніх і зовнішніх факторів.[3, с.335]

Безпека аграрного підприємства в екологічній сфері - це захист від руйнівного впливу негативних факторів, що можуть вплинути на діяльність

такого підприємства.

Основні джерела небезпеки, які можуть порушити нормальне функціонування аграрного підприємства, поділяються на:

- природні джерела небезпеки – ерозія, площинний змив ґрунту, вивітрювання, зсуви, просідання лесових порід, обвали, заболочування і підтоплення, а також сильні дощі, зливи, град, посухи, заморозки;
- техногенно-екологічні джерела небезпеки – підвищення антропогенного навантаження на довкілля, зниження загального рівня техніки безпеки, прогресуюча спрацьованість основних фондів, що значно підвищують ступінь ризику сільськогосподарського виробництва;
- соціально-економічні джерела небезпеки – це механізми регулювання у правовій та економічній сферах, які створюють умови для реалізації економічної ефективності сільського господарства та забезпечення його екологічної безпеки.[1, с.225]

Дотримання економічної безпеки аграрного підприємства передбачає досягнення стійкого стану, при якому, система економічної безпеки з реактивною швидкістю нейтралізує наслідки внутрішніх чи зовнішніх загроз або мінімізує їх прояв на будь-яку із складових: кадрову, екологічну, ринкову, фінансову, техніко-технологічну, енергетичну, виробничу, інформаційну та правову безпеку.

Екологічна безпека аграрного підприємства означає, що його функціонування прямо або опосередковано не призводить до погіршення якості навколишнього природного середовища, не наносить прямих або опосередкованих збитків державі, споживачам, населенню та персоналу.[2, с.65]

До заходів з оновлення та вдосконалення технологічної бази підприємства можна віднести впровадження новітніх ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій, сучасного виробничого обладнання та установок, досконалих очисних споруд.

Одночасно екологічна безпека забезпечується шляхом тотальної екологізації виробництва з метою упередження внутрішніх загроз, створених переважно виробничою системою. Для цього потрібно:

- 1) розрахувати карти ефективності здійснюваних заходів для забезпечення екологічної складової економічної безпеки за звітними даними про фінансово-господарську діяльність підприємства;
- 2) проаналізувати виконані розрахунки і розробити рекомендації для підвищення ефективності здійснюваних заходів;
- 3) розроблення альтернативних сценаріїв реалізації запланованих заходів;
- 4) вибір пріоритетного сценарію;
- 5) практичне здійснення запланованих заходів у процесі діяльності відповідного суб'єкта господарювання.[3, с.335]

Слід констатувати, що для забезпечення належного рівня екологічної безпеки аграрних підприємств необхідно також впроваджувати та активно використовувати систему раціонального природокористування, що відіграє ведучу роль у раціональному і ефективному використанні навколишнього середовища. З боку Уряду України розроблено ряд заходів для забезпечення раціонального природокористування, а саме:

- надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян в разі реалізації ними заходів щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища, при переході на маловідходні і ресурсо-енергозберігаючі технології, виконанні інших заходів, спрямованих на поліпшення охорони навколишнього природного середовища;
- надання на пільгових умовах короткострокових і довгострокових кредитів для забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- звільнення від оподаткування фондів охорони навколишнього природного середовища;
- передачі частини коштів фондів охорони навколишнього природного середовища на договірних умовах підприємствам, установам і громадянам;
- надання можливості отримання природних ресурсів під заставу;
- сприяння природному відновленню рослинного покриву;
- запобігання небажаним змінам природних рослинних угруповань та негативному впливу на них господарської діяльності;

– зупинення (тимчасовим) господарської діяльності з метою створення умов для відновлення деградованих земель.[1, с.225, 2, с.69]

У цілому, в Україні створено механізм для забезпечення екологічної безпеки аграрних підприємств, що має безпосередній вплив на загальний рівень економічної безпеки як самого підприємства, так і держави.

Список використаних джерел

1. Купінець Л.Є. Генезіс екологічної безпеки в контексті трансформації земельних відносин. Економічні інновації. Вип. 55. 2013. С. 221-232.
2. Лещук Г. В. Економічна безпека підприємства: інвестиційний вимір. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Том 15., № 3. 2014. С. 64-71.
3. Шумкова В.І. Особливості екологічного страхування в Україні. Матеріали Щорічної науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів СНАУ (20-21 квітня 2016 р.). В 3 т./Т.І.2016. с. 335.